

SLOVENSKÁ LIMNOLOGICKÁ SPOLOČNOSŤ

VÝBOR SLS INFORMUJE

Zápis zo zasadnutia výboru SLS konaného 15.5.2001

Prítomní: Dr. Illyová, Dr. Štefková, Doc. Bitušák, Dr. Makovinská, Dr. Elexová
Ospravedlnení: Dr. Tirjaková, Dr. Derka

Program:

1. Prívitanie a otvorenie
 2. Plán činnosti na rok 2001
 3. Povinnosti voči Organizačnému stredisku pre vedecké spoločnosti SAV
 4. Príhlaška SLS do SIL a IAD
 5. Limnologický spravodajca
 6. Rôzne
- Prívitanie a otvorenie - schôdzu otvorila a privítala účastníkov predsedníčka SLS Dr. Makovinská.
 - Výbor zostavil a schválil "Plán činnosti SLS na rok 2001".
 - Prerokoval organizovanie odborných seminárov v roku 2001:
 - Hydrobiologický a limnologický kurz v Rajeckých Tepličiach v termíne 26.3. - 30.3. (1 týždeň).
 - Mikrobiologický a limnologický kurz pre vodohospodárov, VÚVH Bratislava, Ing. Mogoňová, 1 deň začiatkom júna.
 - Kollerova metóda vyhodnotenia makrofýt v stojatých vodách, Bratislava, Dr. Ofahelová, 1 deň v septembri.
 - Odborný seminár o využití programu CANOCO v hydrobiologickej a limnologickej praxi, Bratislava, dr. Šmilauer.
 - Odborný limnologický seminár, PrIFUK Bratislava, Dr. Tóthová (mikromycéty vo vodách), Ing. Novíkneec (revitalizácia tokov vo Fínsku).
 - Jesenný algologický a limnologický seminár, BÚ SAV Bratislava, Doc. Hindák, Dr. Elexová, november.
 - Vydávanie časopisu Limnologický spravodajca.

- Povinnosti voči Organizačnému stredisku pre vedecké spoločnosti SAV
Po oficiálnom požiadaní Rady vedeckých spoločností o príspevok v hodnote 10 000 Sk, bolo žiadosti vyhovené a SLS dostala finančný príspevok v hodnote 8 000 Sk.
- Prihláška SLS do SIL a IAD
Výbor schválil uchádzanie sa o členstvo SLS v medzinárodnej limnologickej asociácii SIL, ako "asociovaného člena", t.j. spoločnosti ako celku. Ročný členský príspevok činí 2800 Kč.
Uchádzanie sa o členstvo SLS v IAD (ročný členský príspevok pre spoločnosť je 15 \$) je zatiaľ podmienené uskutočnením IAD konferencie v júni 2002 v Bratislave
- V priebehu júna bude vydané 2. číslo Limnologického Spravodajcu. Posledné príspevky budú dodané do konca mája 2001
- Rôzne:
 - Spravovanie databázy členov SLS - výbor navrhol ako správcu databanky členskej základne SLS Dr. Tomáša Derku
 - zriadenie internetovej stránky SLS v rámci SAV, prípravou webovej stránky SLS bol výborom navrhnutý Ing. L. Hamerlík
 - následne po vyhotovení 1 okrúhleho a 2 obdĺžnikových pečiatok SLS budú zavedené nové podpisové vzory v Slovenskej sporiteľni pre osoby oprávnené k úkonom s dispozičným účtom SLS
 - výbor schválil zhotovenie žiadosti na zmenu sídla SLS na VÚVH

Zapísala: E. Elexová

KRONIKA

Životné jubileum docenta RNDr. Jaroslava Hrbáčka, DrSc.

V máji t.r. sa dožil osemdesiatich rokov, ešte stále vo vysokej pracovnej aktivite, doc. RNDr. J. Hrbáček, DrSc., zakladateľ a dlhoročný vedúci Hydrobiologickej laboratoře ČSAV, objaviteľ riadiaceho vplyvu rybej obsádky na štruktúru zooplanktónu, na fytoplanktón a na abiotické vlastnosti vodných ekosystémov.

Doc. Hrbáček sa narodil 12. mája 1921 v Brne. Maturoval r. 1939 na gymnáziu v Bratislave. Keďže vojnu prežil v Čechách, kde počas okupácie boli vysoké školy zatvorené, v ďalšom štúdiu pokračoval až po oslobodení. Po absolvovaní štúdia na Prírodovedeckej fakulte UK v Prahe r. 1948 stal sa asistentom na Hydrobiologickom oddelení Ústavu systematickej zoológie a neskôr jeho vedúcim. Tu čoskoro nadchol pre spoluprácu viacerých kolegov, absolventov a študentov. So skromnými materiálnymi prostriedkami zorganizoval tímový hydrobiologický výskum polabských ramiem a inundačných jazierok, a neskôr tiež juhočeských kaprových rybníkov. Koncom päťdesiatych rokov minulého storočia sa stal vedúcim Hydrobiologického oddelenia Biologického ústavu ČSAV, neskoršieho Hydrobiologického laboratória ČSAV (predchodcu dnešného Hydrobiologického ústavu AV ČR). Prebudoval ho na

moderné pracovisko a orientoval ho na intenzívny dlhodobý výskum biológie českých, najmä vltavských údolných nádrží.

Doc. Hrbáček významne obohatil a ovplyvnil nielen československú, ale aj svetovú limnológiu. Do šesťdesiatych rokov 20. storočia hydrobiológovia takmer bez výnimky pri vysvetľovaní produkčných procesov, ktoré prebiehajú vo vodných ekosystémoch, zdôrazňovali jednosmerné závislosti a mechanizmy. Nepoznali, nevšimli si alebo podceňovali opačné vplyvy a závislosti. Vďaka objavu doc. Hrbáčka dnes už asi málokto pochybuje o vplyve rybných populácií na nižšie stupne trofického reťazca a aj na abiotické komponenty vodných ekosystémov.

Doc. Hrbáček mal vplyv aj na slovenskú limnológiu. Významne ovplyvnil najmä odborné zameranie Hydrobiologického oddelenia, ktoré vzniklo krátko po založení Slovenskej akadémie vied v rámci Biologického ústavu SAV. Nielen školením vedeckých aspirantov, ale aj metodickou pomocou, konzultáciami a dlhoročným aktívnym členstvom vo vedeckej rade ústavu. V prácach pracovníkov oddelenia sa potvrdila platnosť fenoménu objaveného doc. Hrbáčkom. Vplyv jubilanta sa však neobmedzil iba na spomenuté akademické, neskôr rezortné a dnes znovu akademické pracovisko. Skriptá *Hydrobiologie a Limnologické metody* (posledné napísal spolu s niekoľkými spoluautormi) sa počas viacerých desaťročí používajú na slovenských vysokých školách. A publikácie Hrbáčka a jeho školy, najmä práce o biológii údolných nádrží sú stále zdrojom poznatkov pre doktorandov, pracovníkov vo vede, aplikovanom výskume aj praxi.

K životnému jubileu doc. Hrbáčka usporiadal Hydrobiologický ústav AV ČR a Česká limnologická spoločnosť 9.5.2001 seminár, na ktorom viacerí rečníci vyzdvihli prínosy jubilanta pre vedu, prax a organizovanie hydrobiologického výskumu v bývalom Československu (P. Blažka, M. Vranovský, V. Kofínek, J. Matěna, J. Holčík). Autor tohto príspevku zhodnotil tiež vplyv doc. Hrbáčka na slovenskú limnológiu a odovzdal mu pozdravný list, v ktorom predsedníčka SLS dr. Makovinská v mene všetkých členov našej spoločnosti ocenila význam jeho objavných prác a jeho prínos pre rozvoj limnológie na Slovensku. Nakoniec sám jubilant predniesol referát o výsledkoch dlhodobého limnologického výskumu českých údolných nádrží.

Marian Vranovský

28. SIL Kongres v Melbourne

V dňoch 4.-10. 2. 2001 v Melbourne sa konal v areáli Clayton Campus 28. SIL Kongres.

Na uvedenom SIL kongrese malo IAD špeciálnu sekciu "Úloha záplavových oblastí veľkých riek pre životné cykly makrozoobentosu a rýb: zachovávanie a obnova veľkých tokov so zvláštnym dôrazom na Dunaj", ktorú organizoval Dr. J. Bloeschom, prezident IAD. Účelom tejto sekcie bolo podporiť aktivity IAD všeobecne ale aj v rámci SIL. Pre mňa bolo čťou urobiť tak svojím príspevkom, ktorý bol vybratý na prezentáciu.

Hlavnými trendmi tiahnuccami sa celým kongresom boli - obnova mokradí a ostatných vodných ekosystémov a zachovávanie biodiverzity. Z môjho pohľadu išlo o

najväčšiu limnologickú vedeckú udalosť, na akej som sa zúčastnila (registrovaných bolo vyše 700 účastníkov).

Okrem 9 plenárnych schôdzí, konaných počas všetkých 4 prednáškových dní, bolo prezentovaných 500 prednášok simultánne v 7 špeciálnych sekciách (každá trvala 15 min.) Vefa zaujímavých príspevkov z "exotických" geografických oblastí (tropické pralesy, púštne kamenné diery - gnammas, arktické jazerá) ma priťahovali vypočuť si aj celkom prednášky s odlišnou tematikou. Veľmi atraktívne boli tiež prednášky týkajúce sa problematiky endemitov a ostatných živočíchov žijúcich na južnej pologuli (vzťah vtákopyska a zoobentosu). Veľký počet príspevkov - napr. hodnotenie kvality vody - index tokových podmienok, stresový index, iberský index a dánsky index riečnej fauny - je výhodou z hľadiska profitu z kongresu. Silne to pripomínalo veľtrh, kde je všetko dostupné a sústredené na jednom mieste, vrátane kontaktov. Pre príliš rýchle tempo však chýbali krátke prestávky na premiestnenie sa medzi jednotlivými prednáškovými halami, preto často bolo nemožné zachytiť celé prednášky.

Nedostatok času na prezentovanie panelových diskusií bol asi najrušivejší. Počas prvých 2 dní bolo vystavených 135 posterov a 117 posledné 2 dni, ale špeciálna posterová sekcia sa konala len počas polhodinovej desiatovej a olovrantovej prestávky. Tento problém mohol byť vyriešený len pomocou predbežnej prípravy "časového harmonogramu", ktorý obsahuje "želané" prednášky a postery. Rozhodne mienim kontaktovať niektoré osoby, ktorých príspevky ma zvlášť zaujali a po zhodnotení podobnosti našich oblastí výskumu. Očakávam podobné reakcie zo strany niektorých účastníkov po našich diskusiách a na základe sľubného počtu distribuovaných separátov a článkov. V blízkej budúcnosti je možné rozšíriť príspevok a publikovať ho aj v oficiálnom IAD vedeckom časopise "Large rivers".

Emília Elexová

Hydrobiologický kurz 2001

V dňoch od 26. do 30. marca tohto roku sa v priestoroch doškofovacieho a rekreačného zariadenia SeVaK v Rajeckých Tepliciach uskutočnil podobne ako v predchádzajúcich rokoch Hydrobiologický kurz, organizačne zabezpečený pracovníkmi Národného referenčného laboratória Výskumného ústavu vodného hospodárstva v Bratislave. Kurzu sa zúčastnili pracovníci viacerých rezortov (pôdohospodárstva, zdravotníctva, školstva, životného prostredia) a iných neštátnych subjektov zo Slovenska a Čiech.

Počas piatich dní malo možnosť 34 respondentov získať množstvo informácií z oblasti hydrobiológie týkajúce sa determinácie vodných organizmov a možností ich využitia pri hodnotení kvality vôd, najnovších vedeckých poznatkov a trendov v tejto oblasti, ako aj z oblasti legislatívy.

Jednotlivé prednášky boli tematicky rozdelené do niekoľkých okruhov. Lektormi časti venovanej botanike boli Doc. Dr. Hindák, DrSc. (BÚ SAV) a Dr. Houk, CSc. (Pražské VaK). Sekcia zoológie bola zastúpená prednáškami Doc. Dr. Bitušika CSc. (FEE TU Zvolen), CSc., Dr. Košela, CSc. (PrFUK), Mgr. Mrvu (PrFUK), Dr.

Živicovej a Dr. Tóthovej, PhD (VUVH). Z oblasti aplikovanej hydrobiológie odznali príspevky Dr. Elexovej (VUVH), Dr. Marvana, CSc. (Limni Brno), Doc. Dr. Bitušika (FEE TU Zvolen) a Ing. Hrabínovej (VÚVH) a aktuálnym normám a smerniciam sa vo svojich prednáškach venovali Dr. Tóthová, PhD a Dr. Makovinská, CSc. (VUVH).

Na záver získali účastníci na základe úspešne vykonaných testov osvedčenia o absolvovaní kurzu.

Soňa Hrabínová

KONFERENCIE - KURZY - SEMINÁRE

Pri príležitosti životného jubilea doc. Hrbáčka uvádzame ešte jeden dôležitý oznam, ktorý uvádzame v pôvodnej forme, tak ako ho uverejnili Limnologické noviny:

Věstník České zoologické společnosti – zvláštní číslo dedikované Jaroslavu Hrbáčkovi

Redakční rada Věstníku České zoologické společnosti se rozhodla vydat zvláštní číslo časopisu věnované doc. RNDr. Jaroslavu Hrbáčkovi DrSc. u příležitosti jeho 80. narozenin a k ocenění jeho celoživotního díla. Na semináři k životnímu jubileu doc. Hrbáčka dne 9. května 2001 jsem informoval přítomné o tomto záměru a nyní se obracím prostřednictvím Limnologických novin na všechny české a slovenské limnologы s výzvou k zasílání příspěvků.

K publikaci ve zvláštním čísle jsou vhodné originální vědecké práce z oboru limnologie, zoologicky zaměřené, v angličtině, dodané do konce listopadu 2001. Potenciálním autorům zašlu na požádání pravidla Věstníku pro formální úpravu rukopisu. Příspěvky zasílejte na moji adresu (v tomto bodě nebylo na semináři 9.5. jasno, takže tímto upřesňuji).

Jan Fott
Hydrobiologické oddělení PFF UK
Viničná 7, 128 44 Praha 2
e-mail: fott@cesnet.cz

Algologická sekcia SBS pri SAV a Slovenská limnologická spoločnosť

Jesenný algologický seminár

Termín: 6.12.2001 o 13.hod

Miesto konania: Dúbravská cesta 14, Knižnica Botanického ústavu SAV

Slovenská limnologická spoločnosť

Organizuje seminár s názvom **Chironomidae - história, súčasnosť a budúcnosť výskumu na území Slovenska** k životnému jubileu RNDr. Evy Ertlovej, CSc.

Termín: 8. XI. 2001; o 10.30 hod; bližšie informácie: bitusik@vsld.tuzvo.sk

Miesto konania: Biologická stanica PríF UK, Jurský Šúr

Pozvánka z Prahy

V dňoch 6.2 a 7.2 2002 sa uskutoční tradičný seminár „**Aktuální otázky vodárenské biologie**“, na Novotného lávce v Prahe. Seminár sa bude zaoberať odbornými témami spojenými s problematikou vodárenstva a hygieny pitnej vody:

Program (uvádzame v znení tak, ako nám ho zaslal organizátor seminára):

- legislativa, nové normy, smernice, nařízení, vodní zákon,
- údolní vodárenské nádrže, biologické oživení,
- úprava vody na vodu pitnou, technologické postupy, nové metody, zkušenosti z provozů
- stabilizace vody, desinfekce vody, problematika biofilmů ve vodárenství, doprava vody potrubím, koroze,
- hygienický význam biologických dějů ve vodách, patogenní a podmíněně patogenní agens, mikrobiologické oživení surové i upravené vody, provádění mikrobiologických a biologických rozborů,
- taxonomie a determinace vybraných skupin organismů ve vztahu k vodárenství, klíče kurčování vybraných druhů, problematika spojená s výskytem obtížných organismů ve vodárenských zdrojích a provezech,
- aplikovaná hydrobiologie, hydrobiologické audity, toxikologické analýzy.

Hlavní organizátoři akcie sú: firma Vodní zdroje Ekomonitor, spol. s r. o (zástupca: Olga Halousková, fax 0455/68 23 10, e-mail: halouskova@ekomonitor.cz, adresa: Píšťovy 820, 537 01 Chrudim) a Ústav technologie vody a prostředí VŠCHT Praha (odborný garant Mgr. Jana Ambrožová, PhD., adresa: Ústav technologie vody a prostředí, Trojanova 13, 120 00 Praha 2, tel/fax:02/24922833, organizační výbor: Prof. RNDr. Alena Sládečková, CSc. a Prof. RNDr. Vladimír Sládeček, DrSc.).

OZNAMY

Botanická literatúra

Sinice a riasy - súbor 24 farebných pohľadníc (F. Hindák, Veda), cena 50.- Sk.
Fotograficky atlas mikroskopických siníc (F. Hindák, Veda, cena zatiaľ nestanovená)

Redakcia:	RNDr. Marta Illyová, PhD., RNDr. Elena Štefková
Vydáva:	Slovenská limnologická spoločnosť pre internú potrebu
Adresa:	ÚZ SAV, odd. hydrobiológie Dúbravská cesta 9, 842 06 Bratislava
Telefón:	07-59302611, 59302612
Fax:	07-59302646
E-mail:	illyova@savba.sk stefkova@savba.sk
	Tlač: ÚV TIP NOI
	Číslo 2 vychádza 21. 9. 2001